

29. april 2005

Forskningens infrastruktur. Forslag til møder m.v.

Med etableringen af den nye Højteknologifond og den fulde implementering af den nye struktur for forskningsrådssystemet har vi i dag en samlet struktur for offentlig forsknings- og innovationsfinansiering, som består af fem overordnede forskningsfinansierende organer. Det vil sige Det Frie Forskningsråd, Det Strategiske Forskningsråd, Koordinationsudvalget, Grundforskningsfonden og Højteknologifonden. Hertil kommer Rådet for Teknologi og Innovation, som fokuserer på samspil mellem forskning og innovation.

Forskningsrådssystemet

I 2003 vedtog et bredt flertal bestående af alle partier i Folketinget Lov nr. 405 af 28. maj 2003 om forskningsrådgivning. Loven udgør grundlaget for en ny struktur for forskningsrådssystemet, som er implementeret i løbet af 2004.

Det Frie Forskningsråd (DFF)

Det Frie Forskningsråd giver støtte til dansk forskning baseret på forskernes egne initiativer - såvel enkeltvidenskabelige som tværvideenskabelige. De faglige forskningsråd giver efter ansøgning støtte til f.eks. forskernetværk, forskergrupper, stipendier, internationalt samarbejde, forskeruddannelse m.v.

Det Frie Forskningsråd giver desuden forskningsfaglig rådgivning inden for alle videnskabelige områder til videnskabsministeren, Folketinget og regeringen. Rådet er sammensat af en bestyrelse og fem faglige forskningsråd.

I bestyrelsen sidder en formand og otte medlemmer, alle anerkendte forskere. Formanden er Professor Nina Smith, Handelshøjskolen i Århus. Såvel formand som medlemmer udpeges af videnskabsministeren efter åbent opslag. Bestyrelsen tager stilling til antallet af faglige forskningsråd og skal sikre, at alle videnskabelige forskningsområder er dækket. Desuden fordeler bestyrelsen de frie forskningsbevillinger til de faglige forskningsråd, ligesom den træffer beslutning om fordeling af rammerne til de faglige forskningsråds særlige initiativer. Endelig har den et samlet ansvar for Det Frie Forskningsråds forskningsfaglige rådgivning.

De fem faglige forskningsråd:

- Forskningsrådet for Sundhed og Sygdom (FSS)
- Forskningsrådet for Natur og Univers (FNU)
- Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation (FKK)

- Forskningsrådet for Teknologi og Produktion (FTP)
- Forskningsrådet for Samfund og Erhverv (FSE)

I hvert af de faglige forskningsråd sidder 15 - 20 (dog i øjeblikket op til 24) anerkendte forskere, der tilsammen dækker rådets ansvarsområde. Medlemmerne af de faglige forskningsråd udpeges af ministeren efter åbent opslag. De faglige forskningsråd vælger selv deres formand, og de beslutter, hvilke konkrete forskningsaktiviteter der skal have støtte./

Kommentarer:

UVT har ikke tidligere holdt møde med DFF. Det kunne overvejes, at indbyde til et møde.

Det Strategiske Forskningsråd (DSF)

Det Strategiske Forskningsråd giver støtte til forskning inden for politisk prioriterede forskningsområder og bidrager til at styrke samspillet mellem offentlig og privat forskning. Rådet skal desuden opsøge nye forskningstendenser og skal give ministeren forskningsfaglig rådgivning. Private og offentlige institutioner kan ligeledes få forskningsfaglig rådgivning.

Det Strategiske Forskningsråd består af en bestyrelse og et begrænset antal programkomiteer. Bestyrelsen består af en formand og otte medlemmer. Videnskabsministeren udpeger formanden og ét medlem. De øvrige medlemmer udpeges af ministeren efter åbent opslag. Formand er Direktør Peter Elvekjær, Grundfoss Management A/S.

Bestyrelsen har ikke selv bevillingskompetence. Til udmøntning af programbevillinger nedsætter bestyrelsen derfor programkomiteer eller overlader efter aftale opgaven til Det Frie Forskningsråd. Komiteerne nedlægges, når deres opgave er fuldført. Samtlige medlemmer af en programkomite skal være anerkendte forskere.

Det Strategiske Forskningsråd har nedsat følgende programkomiteer:

- Programkomiteen for Fødevarer og Sundhed
- Programkomiteen for Miljø og Energi
- Programkomiteen for Nanovidenskab og –teknologi, Bioteknologi og IT – NABIIT
- Programkomiteen for Ikke-ioniserende Stråling

Det Strategiske Forskningsråd skal godkende uddelingsproceduren og foretage en forskningsfaglig vurdering af de indkomne ansøgninger i forbindelse med de enkelte ministres uddeling af statslige forskningsbevillinger. Til støtte i dette arbejde kan rådet nedsætte såkaldte programudvalg.

Kommentarer:

UVT har tidligere holdt et par møder med DSF. DSF har nu foreslået møde med UVT onsdag den 11. maj i forlængelse af det ordinære udvalgsrådet kl. 13.30. DSF foreslår som hovedemne for mødet: innovationsaccelererende forskningsplatforme omkring specielle emner.

Koordinationsudvalget for forskning (KUF)

Koordinationsudvalget for forskning har til opgave at sikre den bedst mulige sammenhæng mellem alle de statslige forskningsbevillinger – hvad enten de ligger på institutionerne eller i fondsregi. Koordinationsudvalget skal koordinere indsatsen i spørgsmål, der er af fælles interesse for Det Frie Forskningsråd, Det Strategiske Forskningsråd, Danmarks Grundforskningsfond, Rektorkollegiet, Sektorforskningens Direktørkollegium og Rådet for Teknologi og Innovation.

Udvalget skal i den forbindelse fremme dansk forsknings internationale aktiviteter og samarbejdet med Færøerne og Grønland. Derudover skal udvalget udarbejde fælles retningslinjer for Det Frie og Det Strategiske Forskningsråds udøvelse af fondsfunktionen. Endelig rådgiver udvalget videnskabsministeren samt Folketinget og regeringen om støtte til forskeruddannelse, ligesom private og offentlige institutioner kan få rådgivning om forskeruddannelse.

Koordinationsudvalget, der har en formand og seks medlemmer, består af bestyrelsesformændene for Det Frie Forskningsråd, Det Strategiske Forskningsråd og Danmarks Grundforskningsfond samt to medlemmer fra Rektorkollegiet, ét medlem fra Sektorforskningens Direktørkollegium og ét medlem fra Rådet for Teknologi og Innovation. Formand er Rektor Jens Oddershede, Syddansk Universitet.

Danmarks Grundforskningsfond

I 1991 etableredes Danmarks Grundforskningsfond på baggrund af lov om Danmarks Grundforskningsfond. Bag loven stod et bredt flertal i folketinget. Loven er senest revideret i 2003 ved Lovbekendtgørelse nr. 876 af 8. oktober 2003.

Danmarks Grundforskningsfond har til formål at styrke Danmarks forskningsmæssige udviklingsevne på højt internationalt niveau gennem større, længerevarende satsninger. Miljøer på højt kvalitetsniveau skal have mulighed for større forskningssatsninger på et tidspunkt, hvor ekspertise, personkonstellation og kreativitet er til stede i kombination.

Grundforskningsfonden tilstræber, at de stærkeste danske forskningsmiljøer løbende kan fornyes. Derfor fastholdes en åben konkurrence og et bottom-up princip i ansøgningsproceduren.

Fonden blev etableret med en grundkapital på 2 milliarder kr. Allerede i 1990'erne reducerede renteutviklingen imidlertid afkastet. Med lovændringen 1997/98 blev der derfor givet mulighed for at bruge af kapitalen til opretholdelse af uddelingsniveauet, og fonden blev fritaget for at henlægge midler til sikring af grundkapitalens værdi. Det blev samtidig pålagt fonden ikke at disponere ud over 1. juli 2006.

Med den seneste lovændring i 2003 har fonden fået adgang til at disponere ud over 2006. Det nuværende uddelingsniveau på 216 mio. kr. (januar 2002-priser) kan dermed videreføres, selv om det betyder, at kapitalen forventes opbrugt ved udgangen af 2013. Senest med udgangen af 2008 vil alle fondens midler skulle bruges til videreførelse af allerede igangsatte initiativer, hvorfor en

kapitaltilførsel inden for få år vil være nødvendig, hvis nye initiativer skal kunne sættes i gang.

I forbindelse med Finanslovsforhandlingerne for 2005 blev der efter aftale mellem regeringspartierne og DF aftalt at afsætte en mia. kr. til grundforskning i en finansieringsfond administreret af Nationalbanken. Afkastet overføres til Grundforskningsfondens uddeling. I 2005 udgør afkastet 40 mio. kr.

Danmarks Grundforskningsfond ledes i henhold til lov og fundats af en bestyrelse på ni medlemmer, udpeget i deres personlige egenskab. Formanden og yderligere et medlem udpeges af Videnskabsministeren uden forudgående indstilling. Formand er Forskningsdirektør Klaus Bock, Carlsberg A/S. De øvrige syv medlemmer af bestyrelsen udpeges af Videnskabsministeren efter indstilling fra Forskningsforum, Rektorkollegiet, Sektorforskningens Direktørkollegium, Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab og Akademiet for de Tekniske Videnskaber.

Fondens opgaver varetages i det daglige af et sekretariat bestående af en direktør og ca. otte ansatte.

Kommentarer:

Udvalget har tidligere holdt møder med Danmarks Grundforskningsfond.

Det kunne overvejes på ny at holde et sådant møde.

Vi kunne også overveje at besøge et eller flere grundforskningscentre.

Højteknologifonden

Folketinget har i 2004 vedtaget Lov nr. 1459 af 22. december 2004 om Højteknologifonden. Fonden skal fremme vækst og beskæftigelse ved at støtte markante satsninger inden for forskning og innovation.

Højteknologifondens kapital opbygges gradvis fra 2005 til 2012, hvor den efter planen skal have 16 mia. kr. Fondens satsninger finansieres primært af kapitalens afkast. Kapitalforvaltningen varetages af Nationalbanken. Når fonden er fuldt udbygget til 6 mia. kr. forventes afkastet at kunne finansiere projekter og satsninger for op imod 1 mia. kr. om året. Med finansloven for 2005 har regeringen og Dansk Folkeparti aftalt at indskyde 3 mia. kr. og afsætte 200 mio. kr. til uddeling.

Højteknologifonden skal som udgangspunkt især fokusere sin støtte på tre brede og centrale teknologiområder: bio-, nano- og informations- og kommunikationsteknologi. Al støtte skal ske ud fra en vurdering af projekternes faglige kvalitet og erhvervmæssige relevans. Alle fondens satsninger skal have et erhvervmæssigt potentiale, der skal være mindst en offentlig forskningsinstitution og mindst en privat virksomhed blandt deltagerne, og de skal indebære overførsel af forskning og teknologi til praktisk anvendelse. Fonden får samtidig til opgave at løfte forsknings- og innovationsindsatsen i små og mellemstore virksomheder.

Bestyrelsen består af ni personer. Det bliver udelukkende bestyrelsens ansvar at beslutte, hvilke konkrete projekter der skal støttes. I kraft af sin selvstændige position vil fonden dermed kunne sikre mere langsigtede satsninger.

Kommentarer: *Det foreslås, at udvalget besøger Højteknologifonden, når den har etableret sig.*

Rådet for Teknologi og Innovation

Rådet for Teknologi og Innovation er nedsat med hjemmel i § 3 i lov nr. 419 af 6. juni 2002.

Rådet har til opgave at rådgive ministeren og træffe afgørelse i en række konkrete bevillingssager. Rådet har ni medlemmer og formanden er pt. Fritz Schur Jr.

Målet for Rådet for Teknologi og Innovation er, at danske virksomheder bliver bedre og hurtigere til at omsætte ny viden til nye produkter og serviceydelser.

Den væsentligste udfordring er at bidrage til, at flere små og mellemstore virksomheder øger deres vidensniveau, fx gennem samarbejde med videninstitutioner, højtuddannede og andre virksomheder.

Det er også en udfordring for rådet at bidrage til en koordinering af rådets indsats med de prioriteringer, der foretages i forskningsrådene.

Endelig er det en udfordring for rådet, at bidrage til en udvikling af strukturen for kommercialisering af ny viden fra videninstitutioner.

Blandt de væsentligste konkrete initiativer, der for tiden er igangsat inden for lovens område er:

- Innovationskonsortier
- Godkendt Teknologisk Service (GTS-Institutter)
- ErhvervsPHD
- Innovationsmiljøer
- Teknologisk fremsyn
-

Kommentarer:

Der kunne arrangeres et møde med rådet evt. i forbindelse med en besigtigelse.

Udover det ovennævnte forskningsrådssystem yder Videnskabsministeriet støtte til Teknologirådet og Rektorkollegiet:

Teknologirådet:

Teknologirådet er en uafhængig institution oprettet af Folketinget i 1995 og er en afløser for Teknologinævnet, der blev oprettet i 1986. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling er tilsynsførende myndighed for Rådet, og Folketingets Forskningsudvalg er Teknologirådets faste kontakt til Folketinget. Én gang om året aflægger Rådet beretning til Folketinget og regeringen.

Teknologirådet er sat i verden for at udbrede kendskabet til teknologi, dens muligheder og dens konsekvenser for både mennesker, samfund og miljø. Rådet

skal derfor fremme debatten om teknologi, vurdere teknologien, og rådgive Folketinget og regeringen i teknologiske spørgsmål.

Teknologirådet modtager årligt et tilskud via Finansloven på omkring 10 mio. kroner.

Kommentarer:

Udvalget har tidligere holdt møde med Teknologirådet. Teknologirådet bistår ofte Folketinget med at belyse aktuelle videnskabelige emner – f.eks. ved afholdelse af seminarer, høringer etc. Teknologirådet har senest sendt forslag om et internationalt heldagsseminar den 13. juni 2005 i forbindelse med Teknologirådets 10 års fødselsdag.

Rektorkollegiet:

Rektorkollegiet er de 12 danske universiteters interesseorganisation. Organisationen fremmer universiteternes indbyrdes samarbejde og universitetssektorens synlighed og gennemslagskraft i ind- og udland.

Rektorkollegiet behandler uddannelses- og forskningspolitiske spørgsmål på eget initiativ eller efter anmodning fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, andre ministerier, myndigheder eller organisationer.

Kommentarer:

Udvalget har med jævne mellemrum holdt møder med Rektorkollegiet om forskellige aktuelle emner. Senest har udvalget modtaget indbydelse til møde den 10. maj 2005 om emnet: Status for implementering af den nye universitetslov og for Bologna-processen og de danske universiteter i det europæiske uddannelsesrum.

Danmarks Forskningspolitiske Råd

Danmarks Forskningspolitiske Råd giver ministeren for videnskab, teknologi og udvikling forskningspolitisk rådgivning. Folketinget og enhver anden minister kan indhente forskningspolitisk rådgivning fra Rådet. Rådgivningen sker efter anmodning eller på eget initiativ. Rådet består af en formand og otte medlemmer. Rådet formand og de otte medlemmer skal være forskere eller forskningskyndige, der tilsammen repræsenterer indsigt i forskning ved universiteter, sektorforskningsinstitutioner, forskningsinstitutioner under Kulturministeriet og i erhvervslivet. Mindst halvdelen skal være anerkendte forskere.

Ministeren for videnskab, teknologi og udvikling udpeger formanden og de otte medlemmer i deres personlige egenskab. Formanden og de øvrige medlemmer udpeges for en periode på tre år. Genudpegning kan ske én gang.

Kommentarer:

Udvalget har holdt møde med Danmarks Forskningspolitiske Råd – sidst om EU's 7. rammeprogram inden for forskning. Det kunne være hensigtsmæssigt at holde næste møde hen på efteråret 2005.